ԹԻՒ ԻԲ· 22· ՇՐՋԱՆ Ե· 1877 ՏԱՐԻ Դ· ՀՈԿՏԵՄ· 1 ՇԱԲԱԹ

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ՊԼՈՒԹՔ ԽՆԴՐՈՑ ՏԳԱՔ ԿԱՌՉՔ

Պլուռճէի նոր խրի՝ Ազգ· ժողովոյ մէջ ընդ երկար վիճաբանութեան ներքեւ լսուեցաւ պարիսպաբարանի պաշտօնէից Տաճան 320,000 դրչէն 180000 դրչի իջեցնել· և սոյն որոշումն վարչութեան յանձնուելով ի գործադրութիւն ։

Ի՝նձայ Տաճաւոց Պլուռճէի մէջ Սրբազան Պատրիարքի՝ Բ· Դրան յարաբերութեանց, կառչի, Հին հայկն Տաճաներն, Նոյնպէս Պատրիարքարանի մատակարարութեան Տաճան, Երիվեւկու-

թեանց, Հնոտապրանքեան, Իղմակցութեան, Դրանական նէն Տաճաներն· Ամենը ալ Տարկատպիտի չտուտարին, և անոնց ին յանուն ի տատրարական իմաստ ի տունար պիտի յատկացնենք, և հետևարար պարտիմ կ՝ի՛մ առնուած հին Տաճաւոց դումարն պիտի տանենանք, այն է՝ իրր 300 հազար դրչ ։

Մենք տեսնելով պետի ճարտնք այս դումարն, որ Ազգին դանձն այլևս պատասխ չ՝ընդմարկի, եթէ նախնական դրութեամբ՝ նշանաւոր, Հարտանեցոյ, Հրամանատարի, Կռնդ ակի, Վկայագրի և այլ պատահական Տաճպմնեցրան մեր յոյս դնելով այդ որչեալ 300 հազար դրչի դումարն պետի պահենք, չտարչար կ՝ոսարկնք· Վասն զի առաւտի իմաստ տարբնեցրան մէջ խոկ, ինչպէս Ազգին հին Պլուռճներն կ՝ցուցնեն և մեր ալ

դիմենք, այդ գումարէն մեծ մաս մը միշտ բաց կ'ձնար, և ժամանակ ժամանակ Ազգին այս կամ այն բարերարն ի պատիւ Ազգին այդ մեծ մուռն կ'պահէր իւր քաղաքին Խրիմեան Արշակունի օրուան բայց այսպէս դպրեցաւ, արդ ի Պատրիարք Արշական Հոր օրով այլ այսպէս եղաւ. և նաև Պատրիարքաց օրովն ալ այսպէս եղած է։

Մենք այս կարևոր կէտն չանտեսելով, կ'կարծենք թէ Պատրիարքարանի ծախսերն թեթևացընելու՝ ինչպէս բարեսէր և պատուհասէն հապճեպով երեսխաւրութիւն մի կրնծայեն. — Եւ ահա այս է բուն հնդ բոյն սկսր կոչին, որ Երեսփոխանական ժողովոյ ուշքին չ'պարկաւ. և այսպէս ձախող արդ չտեսնին առաւ Ազգ. Պետճէն։

Եթէ անհատական տեսութիւնը ի նկատի առնենք ներկայ ժամանակն յայտնապէս պիտի տեսնենք, մեր ժողովրդեան նեղութեան վիճակն, կացութիւնն և կարգադրութիւնն, և կատարելագոյն պիտի հանդուրնք թէ մեր Ազգ. Պետճէն ինչպէս բարեսէր և պատուհասէն մանկ յանկին թէ երբէն անսասյղ և մեծ մտասոք միշտ լսարէսէն են. իսկ ելքն իրաւան և անհրաժեշտ։ — Ծախսը միշտ կրկին, կտրկես առակ չտեղ կտրկես մի չտեղ. այս այնպիսի առած մի է որ անխորհուրդ առանց բացատրութեան ամենուն վերայ կիյնայ և անպարտելի է։

Ուրեմն առնող ժամանակիս մէջ ի՞նչ պիտի ընենք, ի՞նչ միջոց ձեռք պիտի առնենք Ազգ. Պետճէնին ուղղութիւն մի տալու. այս որոշումն և ընդհատեալ անտարակոյս պարտք պիտի դիտենք և պարձեալ ժողովրդեան քաղաքներուն պիտի դիմենք։ Մեր ժողովրդեան մէջ հարիւր մէկ քանի հարիւր հոգի կ'գտնուի որ 75 դրչ. ապր, և այն ալ որչափ մեծ գործարութեան հատուցուելն՝ ամենուս յայտնի է. բայց այս գումարն ալ բաւական չէ Ազգին Պետճէնն ապահովութեան ներքև առնելու։

Ուստի արժան կ'գտանենք կրկնել մեր առաջարկութիւնն, թէ առնող ժամանակ անցնելու համար յանուն Ազգին թաղային տուժքի մի բանալու է և կարօտ ազգայնոցն ի բաց առնալ՝ 20 տարեկանէն վեր ամեն Ազգայնոց հրաւէր կարդալու է մէյ մէկ տասնոց թուղթ դրկել։ Այս նպատակին թէ ժողովրդեան վիճակին վերայ ծանրութիւն չբերէր, և թէ Ազգային գանձուն դպրի չտալ մի կարասպրէ, և թէ գասախարաբանութեան կարևոր հնդ բոյն նիւթական կողմն կ'շօշափէ։

Այս նպատակէն գատ եղած որոշումներն մեծ արդիւնք չպիտի յառաջ բերէն և վարձերուն պիտի հասատանէն թէ Պետճէնի հնդ բոյն մէկ կողմն միայն ի նկատի առնուած է։ Մենք այն դիտողութիւնն խնդարհաբար Ազգ. Երեսփոխանական ժողովոյ ուշադրութեան յանձնելով, կը յուսանք որ այս մասին զգաստանն անօրինելու փոյթ տանելով, Ազգին գանձուն մեծ բարիք մի կընէ։

—o—

Ո՞ՒՐ ՄՆԱՑ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Ս. Մուրատեան կտակն, որ Ազգին ազգուտ մնայկատնին գասախարակութեան հետ ուղղակի առնչութիւն ունի և անմեկնին կացութեան հետ, այս գրամ այն նրբանկատ կէտերէն մակ գժուած չէ, որ Բանկոյին Սպրիս նման մեզ մեր կողմն գաչնեք, և Մխիթարեանք ալ իրենց կողմն գաչեն։ Այն կտակին կտակարարն ալ Հայ է և իւր կտակն ալ Հայ ազգուտ մանկտան համար է. հետևաբար ամեն Հայ անտեղ կրպին կ'վերաբերի մեզ նչօնքէ կուգ գալ։

Ո՞ր է հիմա Ազգանպաշտասակ Մուրատեանի այդ կտակն, որ Հայ ազգուտ մնայկատնին յուսոց և ապագ այնին ամենազօրիկ խարխանելին մին է. ո՞ւր են մեր գասախարակութեան շահատակները, որ այդ կտակին մնդ բոյն մէջ չեն մնար և չեն հանդարձակիր զայն լուծելու միջոցներուն ձեռնարկել։ Այն կտակն՝ Ս. Մուրատեայ մահտանէն ետքը՝ հազար մեց կերպարանքի ներքև մնաց Մխիթարեան հարց մեքենայութիւններուն, Հայ Ազգն զայս կտակեց, հետաքրքիր և ճշմարիտ Հայերն ձայն վերացուցին, բողոքեցին Մխիթարեանց դէմ, որք իրրև իրենց միայն սեփական ժառանգութիւնը ճանչցած են այդ կտակն և ուզածնուն պէս կ'գործեն։

Ո՞ր մնաց այժմ այս խնդիրը։

Եթէ այս խնդիրն մտածելու բլլանք և կամ բարձի թօզի ձգնինք, ալ այնու հետեւ չ'պարտաւորուինք իմ արիւնն և մեր իրաւունքները պաշտպանող ժողովրդ. մի ենք, ալ այնու հետեւ չ'ունենանք իմ ազգային առանձնութիւն և ժողովուրդ ունինք՝ Ազգին չափն խարխոյլ և իրաւունքը պաշտպանող։ Այնու հետեւ թօզ ուխտարձ ալ վերայ իմ Հայոց Ազգը խօսող ժողովրդ. մի է քան իմ պարծանք։

Այն կառոյցն զոր ես Մխիթարեանց կոչմանէ ամէն փորձանք եկաւ. և այս վերջին ժամանակներս ալ նոյն ուխտին կոչմանէ Մատաղ ժարանի վաճառմանն խնդիրն երևան եկաւ, այս միջոցին ամբողջ Ազգն առաջ եկաւ, խնդիրն բոլոր Հայ լրագրաց նիւթ եղաւ, մինչև իսկ Ազգ. ժողովոյ առանձին արձագանք դառաւ, իմ թղթերնիս դրուեցան, Բրօֆէ-ֆէնէր եղան. Մխիթարեանց կոչմանէ բանիւ և գրով Հատուածոն խօսողներ եղան և Հայոց Ազգին այս անուանարկելի իրաւունքն տեղը բերելու ազատով երաշխաւորութիւններ արուեցան։

Ազգ՝ ո՞ր մնաց այդ խնդիրն։

Հարկ չէ՛ վերստին իմ Ծանուցան. — Թէ քանի՞ ֆրանկի. — Թէ ո՞վ պղնեց. — Թէ դրամն հիմա ո՞րու քով կ'մնայ. — Թէ ի՞նչ բանի կ'ըգործածուի և որո՞ն ձեռք. — Թէ ե՞րբ պիտի ձեռնարկուի խօսուացեալ պայմանագրոյն հատուածոյ. — Թէ ե՞րբ ընդ. Ազգին ազգային մանկավարժական դատարանակոյ իմիջը պիտի հոգայուի՝ այն կառոյցը դուռարով՝ կառավարչին կանոնագիրն հաստատելու. — Թէ ե՞րբ պիտի տեսնուին այդ. դրամները՝ մինչև ցարդ գործածութիւններուն հաշիւները. — Թէ ե՞րբ և ո՞ր պիտի հաստատի Մատաղ ժարանի վարժարանը և այլն և այլն։

Եթէ դատարակոյ իմանան խնդիրն ազգի մը բարոյական կեանքն է. այս կառոյցն ալ մեր Ազգ. դատարակոյ իմանան մէկ գլխաւոր տուտուզքն կը համարի. վասն զոր Ազգ. վարչոյ իմիններն պարտաւոր է գլխաւորաբար այս խնդիրն իրեն առարկայ ընելու և այս մասին եղած պայմանները ի պարտն Ազգին ծանուցանելու. եթէ այդ. տեսակ հատուածոն պայմաններ կան. ապա իմ ոչ՝ պէտք է ուղղակի խնդրոյն մէջ մտնել և այդ. կառոյցն պաշտպանել, որպէս զի Մխիթարեանք մեր անտարբերութիւնն այսուհետ ամ. չ'ոչնչացնեն օգուտ գտնելով նոր խաղ մի խաղալու և այս խնդիրն ալ մեզ մոռցնել տալու . . . ։

—o—

ԴՆՔ ԳԱՂԱՒ ԱՒԱԳԵՐԻՑԱՆՑ ԺԻՂՈՎՔ

Նախորդ կրօնական ժողովն Աւագ երիցանց մասնաժողով մի կազմեց, որպէս զի Մայրաքաղաքիս Եկեղեցւոյ Քահանայիներուն նիւթական և բարոյական վիճակին բարեկարգութիւնն և բարւոքման նկատմամբ խորհելով, պէտք եղած անզիկապիրը պատրաստեն և կրօնական ժողովոյ ներկայացնեն ի նկատողութիւն և ի տնօրինութիւն։

Ի՞նչ եղաւ Աւագ երիցանց այս ժողովին, ո՛չ մնաց ինչն և ի՛չ ձեռնարկութիւնն։

Մեր Հայրապետիս Աւագ Քահանայք չարամիտ նեղսրտով և ամենեսեան Գամ-Գարա եկան և գրեցան, Մայր-Եկեղեցւոյ Քահանայից խորհրդարանն հատուցան, խօսեցան, վիճեցան, պրեցին, արձանագրեցին. բայց մեր լսածին նայելով չտա հինգ տանէ ի մեր իրենց այդ նամանական և վատող պատճառը բարձի թօզի բրած են, չենք գիտեր ի՞նչ բանաստ պատճառաւ։

Նկատելի է այդ ևս հարցնել թէ՝ եթէ իրենց այդ պատճառն անօգուտ էր և իրենց հատուածոն ներքին անգիտ և ապարդիւն, ի՞նչու համար ատիճանով եկան գային, իրենք գործ ունէին և Ազգին մեծամեծ յոյսեր տուին։ Իսկ եթէ չահատ ու օգտակար էր իրենց հատուածոն և եթէ իրենց պատրաստակից ծրագիրն պիտի ներքնատէր Քահանայից նիւթական և բարոյական վիճակին. տրտմին ի՞նչու համար իրենց նիւթերն գործ բնաւ չգին և ծրագիրնին կատարելագործելու և ժամ յառաջ կրօնական ժողովոյ ներկայացնելու վրայ չ'տարբին։

Մենք այս Աւագ երիցանց ժողովին մեծ բաներ կապասէինք և այնպէս կ'ենթադրէինք իրր թէ այս ժողովին ձեռքով Քահանայից վիճակին հետ նաեւ բարեկարգութիւնն վերաբերի, ալ այնուհետեւ Քահանայք և ժողովրդք իրարու պէմ իրրև պարտաւորեալ փոխադարձ պատուիրչ և բողոք չպիտի ունենային։ Զարմանալի է որ այս ժողովը անհետացաւ և կրօնական ժողովն

իրեւ հակառակ մարմին չ'հարցուց չ'նտռեց թէ ինչ եղաւ այս ժողովը և ո՛ւր միայն իւր գործն, որ Քահանայից վիճակին յատուկ ծառայութիւն մի կ'կատարեր։

Մեր Քահանայից դառն վիճակն մեզմէ աղօթքնակ կարօտութեան և խնդրելու մնասուած է նեղմտակս, և այս պարագաներս պատճառաւ բարոյական ալ թշուառացած են և կ'թշուառանան. վասն զի նեղմտականն և բարոյականն մարդկային կենաց կրկին խարխանները են, և մին առանց միւսին միշտ կ'տկարանայ կամ ուղղութեան հաւատարակչռութիւնն կը կորնչացնէ. Աղգն իրաւունք ունի պահանջել իւր Քահանայներէն անբասիր և անձնուէր կեանք և հաստատութիւն ու անխոնջ ծառայութիւն և աշխատութիւն, բայց քահանաներն ալ իրաւունք ունին վսեմագոյն պահանջել իրենց և իրենց զաւակաց հայր ու պատուհասներ։ Այս օրինաց և պարտաց վսեմագոյն օրէնքներն մինչև որ հիմնատակս չ'պ ծուին, ժողովուրդն Քահանայներն, և Քահանայներն ալ ժողովրդէն միշտ դժգոհ պիտի մնան և միշտ իրարու դէմ պիտի բողոքին։

Քահանայից ձեռքը հարստահարիչ կանոնագիր մի տուինք, կարգ՝ օրէնք և պատիժ սահմանեցինք. իսկ երբ խնդիրն նկատ հայրն վերայ յանգեցաւ, համառօտ պատասխան մի տուինք. «Գնացէք ժողովուրդը սիրաշահեցէք՝ բսինք, յորդորեցէք առէք և կերէք»։

Ցաւս դիւրին բառերէ կ'բարկանայ այս պատասխանին, և չատ դիւրութեամբ ալ տուինք, բայց պարտականութիւն չ'ճանչցանք տրվելոյնել թէ ի նպաստ յորդորելու և սիրաշահելու է ժողովուրդն. վասն ժողովուրդ սիրաշահելն և յորդորելն կարծուածին չափ դիւրին չէ և ոչ ալ ամէն մարդու գործ։ Ժողովուրդ մը յորդորելու և սիրաշահելու համար, հանճար և միանգամայն բարոյական կատարելութիւններ և ձիրքեր պէտք են, որոյմէ դժբաղդաբար մեր Քահանայից մեծ մասն զուրկ կ'գտնուի։ Ոմանք կ'կարծեն թէ Քահանայից նեղմտական թշուառութեան պատճառ, Քահանայից թուոյն չատնալն է, բայց ասկէրպով մի սխալ է. մեք կ'պնդենք և կ'հաստատենք թէ այս թշուառութեան դիմաւոր պատճառը բարոյական է, այն է՝ դաստիարակութեան պակասութիւնը։

Աւազ երբոյնց ժողովը հարկաւ այս էական կեանքն նկատողութեան առած կամ պիտի առնէր, և այնպիսի դարմաններ պիտի գտնար և ծրագրեր, որով թէ ներկայ Քահանայից նեղմտական և բարոյական վիճակն բան կարելւոյն բարւոքէր և թէ ապագայ Քահանայից դաստիարակութեանը հաստատուն հիմ մը ձգէր։

Ուրեմն ի՞նչ եղաւ այդ ժողովը.—Ոչ ոք գիտէ, միայն սա յայտնի է որ իւր նիստերն չ'շարունակեր և մեր առ կարծեալ յոյսն ալ իւր գրպանին մէջ մնացած է։

Կ'յուսանք որ կրօնական Պատիարեղի ժողովն, կ'մեռանէ և կ'գանէ այս ժողովը և անոր ուժ տալով, անհետ Քահանայութիւնը կ'վերականգնէ։

ՅԱՂԵ

ՊԱՇՏՊԱՆԱՑ

Նէնէ-Դարեի երկաթե վարժարանաց մէջ կրթութիւն առնող երկաթե ագրատիկ ուսանողաց համար Պաշտպանութեան տպեալ ցանկ մի բացինք, որոյ օրինակն արդէն Հանդիսաց միջոցով ալ հրատարակեցինք. այս անգամ ի գիմաց ագրատ ուսանողաց ջերմ ընդհակառակութեամբ կ'մուտքանք Պաշտպան բարեսէր Աղգայիններն հրատարակել յանուն իրենց գրած բաժիններն ալ նշանակելով։

Կ'յուսանք որ այս առաքինական ղգացումն չատ Աղգայնոց վերայ ալ շարժելով, նորանոր Պաշտպանութիւններ կ'տեսնենք նոյն ցանկին մէջ, և այս օրինակ ամէն ամիս Հանդիսաց միջոցաւ հրատարակելու պատիւն կունենանք։

Այսպիսի առաքինական և Աստուածահաճոյ գործ մի բնականաբար բարեսէր և յառաջդիմութեան բարեկամ ամէն Աղգայնոց վսեմագիրն ըլլալով, կ'յուսանք որ իւրաքանչիւրդ ըստ կարի նիւթապէս և բարոյապէս մեզ օգնելով պիտի քաջալերեն, և երբէք դմեզ առանձին չը-պիտի թողուն, վասն զի թէ և մեք պիտի աշխատինք, բայց փառքն պատիւն ու օգուտն ուղղակի Աղգին կ'վերաբերի։

			Մէկ բաժին	դր. 13
Բարձր. Պատրիարք Ս. Հայր			1	13
Գերդ. Փոխանորդ Ս. Հայր			1	13
Համայեակ Վ. Դիմաքսեան			1	13
Հայրս. Տ. Ազիսաակէս Քհն. Ձիզմէճեան			1	13
Դրիդոր	Էֆ.	Խանամիրեան	2	26
Աւետիս	»	Շահնանճեան	2	26
Դրիդոր	»	Ա. »	4	32
Յովհաննէս	»	Սարքիսեան	1	13
Բիւզանդ	»	»	1	13
Մկրտիչ	»	Մաղլամեան	1	13
Աւետիս	»	Պատմճեան	1	13
Համբարձում	»	Մադալտլեան	1	13
Պաղտասար	»	Պիլիզեան	1	13
Եղիա	»	փէչտիմալճեան	1	13
Դրիդոր	»	Ձաղիճաղիեան	1	13
Դրիդոր	»	Ելպամեան	1	13
Յովհաննէս	»	Ալճեան	1	13
Սարգիս	»	փամպուկեան	1	13
Տիգրան	»	Մանասեան	1	13
Յովհաննէս	»	Գալբադճեան	1	13
Մինաս	»	»	1	13
Յակոբ	»	Շահպազեան	1	13
Բարսեղ	»	Հալաճեան	1	13
Պօղոս	»	Լընբակբճեան	1	13
Կարապետ	»	Գասպարեանճեան	1	13
Եղիկ	»	Շահիկեան	1	13
Կարապետ	»	Նիգոմեան	1	13
Մարտիրոս	»	Սարրաֆեան	1	13
Մահիան	»	Մ. Բէօսէեան	1	13
Կարապետ	»	Շաքարեան	1	13
Յակոբ	»	Կիւլեան	1	13
Յակոբ	»	Ն. Պէրպէրեան	1	13
Տիկին	Ս. Յ.	Լամիճեան	1	13
»	Մ. Ս.	Ձանեան	1	13
»	Մ.	Կոզմոսեան	1	13
»	Ն.	Ունճեան	1	13
»	Մ. Դ.	Սմաճեան	1	13
»	Ա.	Մկրտիչ Միմենեան	1	13
»	Ն.	Մ. Մադլամեան	1	13
»	Ն.	Յ. Թուլումճաճեան	1	13
Օր.	Թ.	Արապեան	1	13

			Ամս բաժին	դր. 6½
Դրիդոր	Էֆ.	Արապեան	½	6½
Մկրտիչ	»	Լակիճեան	½	6½
Յարութիւն	»	Ալճաղանեան	»	6½
Գէորգ	Էֆ.	Ալպանեան	»	6½
Յարութիւն	»	Պաղտասարեան	»	6½
Սահակեան	»	Մ. Պօղոսեան	»	6½
Նիկողայոս	»	Պետրոսեան	»	6½
Պետրոս	»	Յ. Պօղոսեան	»	6½
Նազարէթ	»	Եաղճեան	»	6½
Մեկքան	»	Պատկերհանեան	»	6½
Յակոբ	»	Տօքումճեան	»	6½
Յարութիւն	»	Ս. Քիմմաքճեան	»	6½
Գասպիկ	»	Կիւմիւշեան	»	6½
Օգսէն	»	Գէորգեան	»	6½
Մաթիկ	»	Գասպարեանճեան	»	6½
Գէորգ	»	Թամճարեան	»	6½
Մինաս	»	Մանասկեան	»	6½
Տիկին	Լ.	Միսպէնճեան	»	6½
»	Ն	Ս. Ասքեանեան	»	6½
»	Զ.	Շարճեան	»	6½
»	Ա.	Խ. Քիօմիւրճեան	»	6½
				734 ½

—o—

ԵՐԵՒԱՆԱՅ ՀԱՅԵՐԸ

Օսմանեան լրագիրը Կովկասեան ադգերուն վերաբերեալ ցեղագրական տեսութիւն մ՚ընելով, երեւանայ կառավարութեան մէջ պատուոյ բռնակալը նկատմամբ խօսելուն առթիւ, Հայոց վրայ ալ հետեւեալ կարծիքը կ՚յայտնէ.

«Հայերը, կըսէ, այն դատումին մէջ 600,000ի չափ կան։ Ասոնց ժողովրդը տեղ մնալ չէ, բայց իրօք ամէն տեղ է։ Ասոնց դիւցազնին և թագաւորին մէջ մեծ տարբերութիւն կայ։ Դիւցազնը երեւանայ ու նպաստելով կողմերը Տաճիկներու հետ կռնակցելով, իրենց յաղթութեանն ու պահպանութեանը արտաքսած անոնց չատ կ՚նմանին։ Թագաւորի Հայ ըսուածը, որն որ դիւցազնին բոլորովին տարբեր մարդ մ՚է, գլխատրարար տեղւոյն վաճառականն է. Կովկասի բոլոր դիւղերուն մէջ, Հայը կամ Հայերը այն գործը կ՚ընդունին, զոր Էրեւանի և Արեւելեան Վրաստանիոյ մէջ»։

«Աչխոյժ, ճարտար, յամառ, և չատ ան-

դամ՛ալ առանց դիտակցութեան զործելով, Հայը բոլոր գործերը իրեն կ՛քաշէ և անոնց կ՛ըտհանելու ատ տեղ այն գրամատէրն ու բռնաւորը կ՛ըլլայ »։

«Ա.յս Ազգը կրնայ նաև արդ արտասրութեան, ուչադհանդրութեան և կրթամանութեան մասին օրինակ մ՛ըլլալ, ինչպէս որ ալ շատ մը Հայեր Կովկասեայ համար մեծամեծ բարերարութիւններ բրած են և կրնան։ Թէպէտ ատոնք քանիցս նատաճեալ և ապարդիւ չորս կողմը ցիր ու ցան եղած ժողովրդի մը մէկ մասը կ՛կազմեն, թէպէտ այդ ազգին էն մեծ մասը Օսմանեայ լուծը կ՛կրէ, սակայն դեռ չէ տեսնուած Հայ մը՝ որ մեր ատաչին գարերուն մէջ ընդունած Քրիստոնէական Հաւատքը թողու և ուրանայ, այնքան հաստատ են իրենց կրօնքին վրայ »։

«Գալով մեր ներհանական ժողովրդոց, ատոնց սերունդը, լեզուն ու բարքը այնքան խառնակ ու չփոթ տեսարան մը կնդայնն, որ դատակարդութիւն մ՛ընել դրեթէ անկարելի է։ Կը կարծուի որ այդ ներհանականներու ընդհանրը 900,000 հոգիէ կը բաղկանայինն ատաչ, մինչդեռ Տիմայ ատոնց թիւը դոյդի կերթայ եղած է Չէրքէսներուն հող. դաղթելուն պատճառաւ »։

Լրագիր

—o—

. . . Հայը Խրիստոսի Լոյս Պատուհան Հանդիսի

Ընթացիկ տարւոյս Օգոստոս 24 Շաբաթ չարթի օրէ սկսեալ Հրատարակած ցուցակդ Ս՛ն է այս, զոր կ՛ներկայացնեմ . . . Հայրութեանդդ ի Հրատարակութիւն։

Լի եմ յուսով, որ քիչ օրէն չինութեան ձեռնարկութիւնը պիտի աւետեմ իմ պատուական Ազգակից եղբարցս, որոնք նոյն նպատակաւ օժանդակեցին (1)։

Արդէն ութսուն կանդուն հող առնուած ու պատուանակից Ս. եղբօր վերայ ֆէլրալ եղած է։

Աղօթարար Ծառայ

30 Սեպտ. 1877 Խ. Բ. Տ. Գ.

(1) Նոյեմբերաւու յարդելեաց Ազնիւ Անուններդ Քրիստոնէական եղբայրութեան հաւատարութեամբ այր ու բէկի կարգաւ սիրահրուած եմ, ինչպէս եւ նախորդ ցուցակներդ։ Խ. Գ.

Ընթացիկ դրամ

Ա. Բ. Դ. և Դ՛ր Ցուցակաց ընդ. դ. մ:				2351
Աբէմիկ	էֆ.	Ռընճեան	130	
Աթանադինէ	»	Մարդարեան	6	20
Ալէքսան	»	Մ. Սագաեան	26	
Ալեխս	»	Թովմասեան	13	
Մինրան	»	Տատրեան	26	
Մխքայէլ	»	Կարապետեան	6	20
Մկրտիչ	»	Ց. Ինճիեան	26	
Մկրտիչ	»	Մօմճեան	26	
Յակոբ	»	Ա. Շահպազեն.	52	
Յակոբ	»	Ն. Նիւթհեան	26	
Յարութիւն	»	Պաւնազեան	13	
Յովհաննէս	»	Գաբամնճեան	39	
Յովհաննէս	»	Խրայէլեան	26	
Յովհաննէս	»	Պէյլիկճեան	52	
Յովսէփ	»	Նաճարեան	13	
Նիկողայոս	»	Պնարոսեան	6	20
Նիկողայոս	»	Սիմրճեան	20	
Սարգիս	»	Վ.Եախչիպէկեան	43	
Սարգիս	»	Սրմաճեան	26	
Սեդրաք	»	Տէմիրճոպաշեն.	26	
Սիմոն	»	Խանճեան	13	10
Սահակ	»	Հէրմիեան	13	
Սահակ	»	փափազեան	13	
Տիգրան	»	Կիւմիշկրսեան.	52	
			3046	30

Շարունակելի

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սեպտ. 25 ին Օրխանիէի հրամանատար Շեվքէթ փաչա Բէմէր Բէօքրիւ Հասնելով, եկած յորդ. անձրեւներուն պատճառաւ կամուրջի մը սնուն խորտակեալ կ՛գտնէ և իսկոյն պէտք եղած նորոգութիւնը ընելով նախ հետեւակ զօրքն և ապա պաշարաց սայլերն կանցնէ։ Սեպտ. 26ին Օրխանիէի հեծելազօրն՝ Բէյզնպաշեն ի Թիւրիս ժամանած զօրաց հետ կ՛միանան և այսպէս Օրխանիէն մինչև ի Բէյնլաս եղած ճամբան կապահովեն։ Սեպտ. 27ին Շեվքէթ փաչա Օսման փաչայի տեսակցութեան գացեր է։ Սեպտ. 28ին Օսման փաչա յաջողեր է վիտինի հետ ալ Բէյ-

Նայի հաղորդակցութիւնն ապահովել։ Վիճակն 500 կով, նոյնչափ ոչխար, 3-600 ոչխ վրան, պաքսիմաթ և այլ նպար ճամբայ հանելը են, բայց Աբարա պետը անձրևներէն յորդ ելլուն կարաւանը սպասել հարկ պիտի լինի։ Պ. Ֆօսէթ Ադիսապեպի կ'գրէ թէ՝ Բարթօլոմէյին մինչև Խաչին-Գողգոթ ընկերն աւերեալ և դիակներով լի է, թէ այրեալ գիւղերէն բնակչաց՝ կառնանց և մանկանց մարմինք արևու առջև կը փտին։ — Վիկթօրիա խոպան հին 230 Ադիսապեպեան ոսկի առած է Նպատակ Օսմանցի և Ռուս միրաւորելոց։ — Սեպտ. 30 ին Ռուսաց Շիրվայի մէջ Տաճկաց ձախակողմն ուժգին ռմբակոծել սկսեր են, յարձակում մի փորձելու համար։ — Ռուսք Բլէվնայի ետևի կողմն ետ քաշուած են, որ կամ Բլէվնայի պաշարումը խոպան կամ առժամանակեայ կերպով վերջնելու միտք ըմբռնեցած ըլլան և կամ նորանոր նենգութիւն մի խորհելու նախապատրաստութեան մէջ են։ — Թուլչայի մէջ եղող Ռուսք Օսմանեան պահպանոց յարձակմանէն ազատ ըլլալու նպատակաւ, երկու ժողկակ նաւեր Դանուբի ու սև Ծովը մինչև ընկղմեր են անցու դարձն արգիլելու համար։ — Բլէվնայի չորջը 40 հազար Ռուս և 20 հազար Բումին կ'պատուի, միայորդ զօրքն դէպ ի Պլէվնա դրկուած է։ — Պուքրեշէն Սեպտ. 29 թուով կ'հեռագրեն թէ՝ հետապոտութեան եղած Բումին զօրաց մեծկակ մէկ խումբը, Բլէվնայ երթալու վրայ եղող նպարայ կարաւանը կեցնելով 80 ոչխ նպար ձեռք ձգած են։ — Զարը Թեոդոր ջերմ մի ունեցեր և անցուցեր է։— Բրէնա Շարլ Կրիվիցայի ամրոցը առնելու դնացեր է։ — Սիմանատրա կ'գրէ թէ՝ Օսման փաշա Սգօպէլօֆի զօրավարի ձեռքէն ամրոցները առնելու պատուն 3000 հոգի կորնչուցեր է։ Կը յայտնէ թէ՝ Օսման փաշայի բռնած դիրքերը լաւ և նպատակաւոր են։ — Անգրպոլի կոմսը Հունգարիա անցեր է բնակիլ։ — Ռումինիայ Հրամանատարաց մէջ փոփոխութիւններ եղած են։ — Պօսնա գտնուող Օսմ. զօրաց մի մասը՝ Մոսթարի կողմը, և միւս մասը՝ Սերվիոյ սահմանագլխոյ դրկուելու հրաման եղած է։ Պօսնայի կառավարչին հեռագրեր է թէ, 14 վաշտ Սերվիացիներ զօրք դեպ ի Պօսնա կ'յառաջանան։ — Տէյլի Նիւս լրագրի Թէլէկրաֆի պատճին նայելով Ռուսաց ապատաժ օգնութիւններն հասեր են, և Բլէվնան պրատելէն յետոյ՝ պարէտալ խոյին կրճէն դէպ ի յառաջ խաղալու պատրաստ են եղեր։ — Տօզբօճային մէջ Ռուսք մեծ ջարժման մէջ են. 40000 զօրք վիրատին Դանուբն անցեր են Թուլչայի կողմն և Սուլինա կ'երթան։ — Օրչօվային կ'հեռագրեն թէ՝ Ռուսաց պատերազմից մէջ և թէ հիւանդ ու վիրաւորք բռած կորուստն 90,000 կանոնի Պուլղարիոյ մէջ մեռայն, Օսմանեանոց կորուստն 50000ի չափ է, և թուով առաւել վիրաւորներն անհամեմատ է։ — Մասիս կ'գրէ թէ՝ «Ռուսիոյ մէջ ալ այժմ ամեն մարդ համաձայնած կ'երեւի այս կռուին վրայ թէ առաջարկեալ նպատակին անպատճառ հասնելու համար ամեն զոհողութիւն ընել պէտք է։ Հետևաբար ամեն մէջ ձեռք կ'առնեն ձմեռնային պատերազմի մը համար»։ — Բլէվնա մնացած պաշարի առատ չին կարամանն կ'բաշխուածց եղեր 2000 ապրի, հետև ուրնեցալով 10 վաշտ հետևակ, 3 գունդ հեծելազ և 6 թնդանօթ։ — Տէյլի Նիւս լրագիրն կ'գրէ թէ՝ «Ռումինները պրատիցայէն անդին Թուլչայ երկրորդ գիծակին մերձենալու համար բացած խրամատներն մեծ վտանգով յառաջ կ'վարեն և մինչև 60 հարիւր մետրացած են։ Երբոր 30 հարիւր մետր հասնին, յարձակում պիտի ընեն։ Այս մետրութիւնն Թուլչային երկու անգամն աւելի թնդանօթ չին կրնար պարպել և աւելի կռիւ կ'սկսի։ Ռումին զօրաքանք քաջարի մարդիկ են և դիմադրն աւելի վտանգաւոր պիտի ընեն»։

ԱԶԳ

Բարերարաց և տունի երիտասարդ Ադպայիս մը անուն մէջ թեմիս ծառայութիւն մի ընել կ'կամի, առանց ամուսնանի, սէգաբ ունեցող պէտք է դիմի Լուսոյ խմբագրութեան։

Կիպրոսի Ադգ. վարժարանին համար Հայերէն և Տաճկերէն լեզուաց և փորը ի չափ երիտասարդ հմուտ դասատու մը կուզուի դրկացուցիչ ամսականաւ, յանձնառու պէտք են դիմել Հանդ խոհ խմբագրութեան։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՆՈՒՆԱՂԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

Ըստ վարդապետութեան Հայաստաւեայց Ս. Եկեղեցւոյ

Ի ԳԼԽՍ ՆԱԽԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍՈՒՑ

ԱՋԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

—o—

ՆՈՒՆԱՂԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

Ըստ վարդապետութեան Հայաստաւեայց Ս. Եկեղեցւոյ

Ի ԳԼԽՍ ՉԱՐԴԱՑԵԱԼ ԴԱՍՈՒՑ

ԱՋԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ՑՕՐԻՆԵԱՑ

Տ. ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐ ԳԼԽ

Առաջարկութեամբ եւ վաւերացմամբ

ԱՋԳ. ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

Տպագրեալ հրամանաւ

Տ. ՆԵՐՍԻՍԻ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ Կ. ՊՕԼՍՈՑ

Մեր վարժարանաց թէ՛ նախակրթարանի և թէ՛ ղարդացեալ դասուց աշակերտաց մինչեւ հիմա չունէին այնպիսի Քրիստոնէական մը որ կարող ըլլար նոցա մտքերը դոհացուցիչ կերպիւ լուսաւորել Կրօնի վարդապետութեամբ՝ ու արտերնին կրթել Բարոյականի վեհ սկզբունքովը։

Ա՛յս պակասը լեցնելու համար՝ Ազգ. Կեդր. վարչութեան կրօն. ժողովը խնդրած է Գեր. Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսէ Նար Գլխ՝ յարմարագոյն դասագրքերը յօրինել, որ բոլորը դպրոցաց մէջ և ամեն դասատուաց ձեռքը կրօնի և Բարոյականի առաջնորդող գործիքներ լինին, աշակերտաց համար ալ հրահանգիչ լինելու ամեն հանգամանքներն ունենան։

Կրօնական ժողովոյն փափաքը լիովին կատարեցաւ։ Եւ, ինչպէս որ այս գործոց սկիզբը կը տեսնուի, Ամենապատիւ Սրբազան Գատրիարք Հայրն ու Կրօն. ժողովոյ Քննիչ Յանձնախումբն իրենց գոհունակութիւնն յայտնեցին։ Ով կը վկայեն միանդամայն թէ քաջատեղեակ Հեղինակի գործերն ամեններուն համաձայն են վարդապետութեան և աւանդից Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ. նոյնպէս և տպագրութիւն նոցա օգտակար ըլլալ ի փառս Հայաստան Եկեղեցւոյ և յուսումն ուխտի մանկանց վարժարանաց Ազգիս։

Այս դասընթացքը բաւական երաշխաւորութիւն են թէ՛ Սրբազան Հեղինակին իրական արժանեաց և թէ՛ ազգ դասագրոց խնամօք և ընտրելագոյն ոճով յօրինուած ըլլալուն, որոյ համար՝ իբր Տէր-Հրատարակիչ չմնայինք ոչ ծախք և ոչ աշխատութիւն, որպէս զի այս գրքերը յարմարաւոր պատկերօք և վայելուչ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուին։

Յաչալոյս ելք որ այս Քրիստոնէականները Ազգին ընդունելութեանը պիտի արժանանան մանաւանդ. կրթականը, որ ոչ միայն Դպրոցաց՝ այլ ընդհանրութեան ևս կարի օգտակար պիտի լինի, քանզի Ընտանեկան ընտիր հրահանգներ կը պարունակէ. որոյ միջոցաւ միայն կրնամք յուսալ՝ թէ օր մը մեր տուները Նախնական դպրոցաց նմանելով պիտի կարենան զուգընթաց քալել վարժարանաց հետ և անոնց ընթացիքը նպաստել քան կարի։ Լուսաւորեալ Ազգն ա՛յս միջոցով գարգացեալ կը ծախսուի դրամագլուխ խանութները

Ա. ԱՊԱՄԵԱՆ

Ի ԳԻՆ

Նախնական Քրիստոնէական	30 սանդ.
Կրթական Քրիստոնէական	80 »

Կը դրնատեղին է փարիզու դրատունը, Զաքմագ ճըլար. – Յակոբեան խան թիւ 13։

Դպրոցաց համար մեծ քանակութեամբ զնողներուն՝ հարիւրին 10 ղրչ. պիտի ըլլայ։

ՔԵՊԱՌՈՒՆԻ

ԲԱՐՈՅԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ա՛յս պատուական գիրքը այս անգամ չնորհիւ Գեր. Խորէն Եպիսկոպոսի Մխիթարեան դրատունէն համաձայնութեամբ աշխարհաբարի թարգմանելով իմիջիայլ Տէտեան եղբարց ապարանէն ի լոյս ընծայեցաւ մանրօք տպագրութեամբ, յուսալի է որ այս անմահ գործը մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնէ Ազգ. վարժարաններէն և ընթերցասէր հասարակութենէն։

Գիրքը կազմեալ 316 երեսէ բաղկացած ըլլալով կը վաճառի Եէնի-ճամի Զիլինկիրլէրը ճատէսի թիւ 2 Ս. Ղ. և Եաղմաճեան դրատունը և ուրիշ դրավաճառաց քով։

Գին 3 ֆրանք

ՏԷՐ—ՔՄՐԱԳԻՐ

ՀՄԱՅԵԱԿ Ծ. Վ. ԴԻՄԱՔՕՏԵԱՆ

Ք ՏՊԱՐՔՐՆԴ ՀԱՐՑԱՆՑԵՆՔԱՑ
Կ. Գօլիս Եէնի–Գաբու Գուամսալ փողոց թիւ 200